

משה שפיר

ביקורת

מיכל סנונית: / נגיעה / הוצאות
כתר וציסור / 1990 / 34 עמ'.

האושר נברא בנגיעה

שירים אישיים מאוד
של מיכל סנונית.
הקוראים מתבקשים
לגלות סמטאות
ופינות-סתר

בעולם, ובכלל זה את אושרה האישי
מאוד: "כשנגעת בי / כל העולם עלה על
גדותיו / גופי נפער חלונות חלונות /
ומכל חלון התעופפה צפור / לעולם שא-
הב אותי / כשנגעת בי".

נגיעת האושר גורמת לפרט להיפתח,
הן כלפי מושא אהבתו והן כלפי העולם
הסובב אותו; יתרה מזאת: האושר הוא
מעין חורה לגן-עדן; המשוררת מרגישה
כאילו "אלוהים חופן אותי בכפו" וכש-
הוא נוכח ורואה את אהבתה, הוא "פותח
את כף ידו" והנה "פלה גן ורדים וזמיר
רים". כמצב זה היא חשה עצמה טהורה
וזכה ("ואני פכיום הגלדי / בכף היד
האלהית").

גם הפן של הקנאה אינו נעדר מהספר.
קנאתה (באשה האחרת) ש... "בור לפלנו
כרתה" (שיר 3) מביאה אותה לפנות באר-
פן ישיר ובוסה אל אהובה, לאמור: "שלא
יהיו לך חיים בלעדי / שלא יהיו לך /
חיים". זהו כל-כולו של השיר (מס' 14),
שאינו בו סימני פיסוק ולא סימני קריאה,
אך יש בו זעקה של כאב אל אהובה, "זה
שהדליק בי את האש" לאחר ש"כופף או-
תי כך... רדה בי כך". וגם לאחר שנפרדו
הייתי בתוכו / לא יכולתי לחדל" (שיר
חמישי). ומהי תשובתו של הגבר האהוב?

– "מלאכת שלי / בודדה בשמים", כך
הוא עונה לה בשיר המסיים את הספר,
"היום כוכבים דוקרים את גופך / שגפ-
ער, ונסער ונסגר".

"נגיעה" הוא, איפוא, קובץ של שיר-
רים אישיים מאוד, המשוכצים בפרטים
אינטימיים וביוגרפיים ("אלהים צוה עלי
לקום וללכת / אליך / אם לשלשה ילי-
רים"), ויש בו גם שירים על אושר ואהבה
רבה, בצד שירים על קנאה קשה כשאל
וכאב כבד.

הצער הבא של מיכל סנונית מוביל
אותנו לשיר השני, שבו נרמזת בריאת
העולם: "בראשית היתה הנגיעה / בין
השמים והארץ / ... ואלהים קרא לנגיעה
/ "חיי" ותחיה / וישלח אותה אל בין /
האנשים". כלומר, סדר בריאת העולם
איננו כפי שהוא מובא בספר בראשית,
אלא שונה לגמרי: הנגיעה קדמה לברי-
את האור ויש לה נשמת-חיים משלה. היא
נבראה לאחר שהיו כבר "האנשים", כש-
מטרת בריאתה היתה לקשור קשר בין
האנשים, כפי שהיא קושרת בין השמים
והארץ (באמצעות האור).

מהשקפת-עולם שירית זו עוברת המ-
שוררת אל הנגיעה כיוצרת את האושר

נות: נגיעה של בריאת החיים, נגיעה של
בריאת האהבה, נגיעה הקיימת בזכות
עצמה ו"נגיעת כל הנעלבים".

כבר בשיר הפתיחה מובעת פליאת
הנגיעה: "איך נגע בי מבטך / אדוני מלי-
כי". לכבודו היא הולבשה בלבן, "כי לך
הייתי פלה / עוד בטרם נגעת בי". וההס-
בר להתרחשות זו: "באוויר היתה נגיעה".
ובכן, האם זו אהבה ממבט ראשון, מעין
שדר אלקטרו-מגנטי מאישון לאישון?
מסתבר שאכן כך הדבר, כי הצבע הלבן
של המשוררת-הכלה, הוא הצבע שבו
נמזגים כל גלי האור של השמש והוא
המבשר תחיה (לעומת השחור, המסמל
אבלות ומוות).

ספר השירים "נגיעה" מאת מיכל
סנונית, שיצא לאור השנה בהוצאות
כתר וציפור – הוא בעצם אלכום מהודר,
בעיצובו של דן רייזינגר, המעוטר במב-
חר תמונות (בשחור-לבן) של יצירות אמ-
נות משל מיכלאנג'לו (הקטע המתאר את
בריאת האדם בנגיעה, הלקוח מתקרת
הקאפלה הסיסטינית בוואטיקאן), משל
בוטיצ'לי ועד יוצרים מאוחרים יותר,
כמו אדוארד מונק. אלכום זה, שכריכתו
עבה ומרשימה בצבעי שחור-לבן-זהוב,
מכיל ששה עשר שירים, רובם קצרים,
חסרי שם, המופיעים לצד התמונות.

אלה הם שירים אישיים מאוד, שתוכ-
ניהם קשורים בקונטקסט של המלה "נגי-
עה", במשמעות של מגע, מישוש, קירבה,
או אף מבט. פעולת הנגיעה על כל הקש-
ריה, צירופיה והמשמעויות הכרוכות בה,
בין אם הן פונקציונליות ובין אם הן רק
אסוציאטיביות, מהווה מעין דבק-מלכד
של שירים נשיים-סובייקטיביים אלה.
אנו, כקוראים, מתבקשים, איפוא, לר-
דת לעומקם של שירים אלה, כדי לגלות
סמטאות ופינות-סתר במחוזות האש. בגי-
לילות האדם. בחמישה עשר השירים,
שבהם דוברת האשה ובשיר האחרון שבו
הם דובר הגבר, אנו מוצאים נגיעות שור-